

О. Р. Савченко

здоб. IV курсу економіко-правового факультету

ОНУ імені І. І. Мечникова

Науковий керівник: д.ю.н., проф. Т. В. Степанова

ДОЦІЛЬНІСТЬ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ПРИНЦИПУ «ЕСТОПЕЛЬ» В ГПК УКРАЇНИ

Сучасний етап розвитку глобалізаційних та євроінтеграційних процесів, інтеграція України у світовий простір зумовлюють інтенсивне удосконалення законодавства, яке стосується матері-

ального та процесуального господарського права. Варто наголосити, що на сьогодні нарізла складна проблема щодо зловживання сукупністю можливих процесуальних прав, якими наділяються сторони господарського провадження. З огляду на це актуальним для дослідження залишається питання необхідності та доцільності запровадження та реалізації в межах Господарського процесуального кодексу (далі – ГПК України) провідного принципу «естопель», який стосується послідовної поведінки сторін під час судового розгляду справи та заборону зловживання своїми процесуальними правами.

Присутня велика кількість вчених, які присвячують свої дослідження можливості запровадження даного принципу в господарське процесуальне законодавство України, якими виступають: І. А. Бутирська, А. І. Мануїлова, В. В. Резнікова, Т. В. Степанова, О. О. Штефан та ін.

Важливим етапом для дослідження зазначеної проблематики виступає виокремлення визначення поняття «естопель». Так, словник міжнародно-правових термінів передбачає тлумачення поняття «естопель», під яким варто розуміти «категоричне заперечення поведінки сторони в процесі, якою вона перекреслює те, що попередньо було нею визнане» [4, с. 125].

У свою чергу, науковці наголошують на трактуванні дефініції «естопель», як певного правового принципу, «за допомогою якого врегульовується заборона стороні приймати позицію, яка є протилежною тій, яку вона обрала з самого початку процесу, задля спричинення процесуальної шкоди іншій стороні» [1, с. 40].

Доцільно наголосити, що «принцип «естопель» виступає логічно-пов'язаним з принципом добросовісності, оскільки останній наголошує на користуванні своїми процесуальними правами належним чином, тобто не зловживаючи ними» [6, с. 137–138].

Принцип заборони суперечливої поведінки активно застосовується в межах міжнародного приватного права, міжнародних та арбітражних судах, а також закріплюється в низці міжнародно-правових актів, якими виступають: Віденська конвенція про право міжнародних договорів, Декларація про принципи міжна-

родного права, Гельсінський заключний акт Наради з безпеки і співробітництва в Європі та Принципи УНІДРУА [2, с. 45].

На жаль, даний принцип дотепер не знайшов своє втілення в закріплених нормах ГПК України, проте, на нашу думку, присутня необхідність в удосконаленні чинного законодавства, оскільки таке провідне положення забезпечить послідовну поведінку особи в процесі господарського судочинства з метою неможливості учасника такого процесу висувати певні заперечення та заяви, які прямо неузгоджені та суперечать початковій поведінці особи в межах послідовного розгляду господарської справи в суді.

Т. В. Степанова у своєму дослідженні слушно вказує на те, що «за допомогою застосування принципу «естопель» можна ефективно реалізувати не тільки в межах апеляційного провадження, а ще й при розгляді справи в суді першої інстанції, стабільність господарського обігу і запобігання захисту недобросовісних учасників такого обігу» [5, с. 10].

Окрім того, хоч і принцип «естопель» не закріплений на законодавчому рівні, суди при розгляді господарських справ використовують його, посилаючись на доктрину «*venire contra factum proprium*», тобто заборону суперечливої поведінки, оскільки учасники справи застосовують поведінку, заяви, зміну аргументації та дії, що не відповідають та йдуть всупереч обраній на початку поведінці.

Прикладом застосування цього принципу виступає справа № 917/80/22, в якій Господарський суд Полтавської області погодився з позивачем щодо того, що поведінка відповідача має наявні ознаки «суперечливої поведінки» [3].

З огляду на вищезазначене, варто констатувати, що даний принцип активно застосовується судами в межах розгляду господарських справ як загальноновизнаний, не звертаючи увагу на те, що на рівні національного господарського законодавства даний принцип не закріплений.

На нашу думку, слід підсумувати, що на сьогодні присутня необхідність у запровадженні принципу «естопель» у ГПК України, враховуючи положення міжнародних актів та практику його застосування судами при розгляді господарських справ, оскільки

принцип «естопель» виступає складною, проте ефективною правовою доктриною, за допомогою якої можна забезпечити належний розгляд господарських справ у судовому процесі, а також запобігти зловживанню процесуальними правами з боку учасників господарського провадження.

Література

1. Бутирська І. А. Процесуальний естопель у господарському судочинстві. *Перші наукові читання пам'яті професора Пронської Грациєлли Василівни* : збірник матер. міжн. наук.-практ. конф. Київ: Талком, 2021. С. 40–43.

2. Мануїлова А. І. Естопель як загальний принцип міжнародного права : дис. ... на здоб. д-ра філософії: 12.00.11. Одеса, 2021. 235 с.

3. Рішення Господарського суду Полтавської області у справі № 917/80/22 від 29.03.2022 р. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103851552> (дата звернення: 14.04.2023).

4. Словник міжнародно-правових термінів. Ужгород: ПП Данило С. І., 2010. 500 с.

5. Степанова Т. В. Ефективність застосування принципу естопель в судочинстві. *Матеріали 74-ї звіт. наук. конф. професорсько-викладацького складу і низк. працівників економіко-правового факультету ОНУ ім. І. І. Мечникова* (м. Одеса, 27-29 лист. 2019 р.). Одеса : Фенікс, 2019. С. 9–11.

6. Штефан О. О. Принцип добросовісності в судочинстві. *Імплементация міжнародних стандартів у цивільне та господарське судочинство України*: Збірник матер. III наук.-практ. круглого столу. Київ: Науково-дослідний інституту приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2020. С. 132–141.